

Виноград Господњи

ЛИСТ ПРАВОСЛАВНЕ
ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ

Година осамнаеста

Број 4

Нови Сад

О Покрову Пресвете Богородице 2022.

Бесплатан примерак

СВЕТИ

ИРИНЕЈ

епископ
бачки

Исповедник
вере

Диван је Бог у светима Својим!

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа новосадског и бачког господина др Иринеја

ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ

Лист православне Епархије бачке

Година осамнаеста, број 4

Нови Сад, О Покрову Пресвете Богородице 2022.

Уредник

Презвитер др Милан Бандобрански

Чланови уредништва

Протојереј-ставрофор Милован Миодраговић

Протојереј Владан Симић

Протојереј Жељко Латиновић

Протојереј Игор Игњатов

Презвитер Лео Малешевић

Др Данило Михајловић

Лектор и коректор

Јелица Недић

Техничка обрада

Татјана Срдић

Штампа

Принт студио ИН, Нови Сад, 2022.

Тираж 12.000 примерака

Уредништво

21000 Нови Сад

Змај Јовина 4

vinogradgospodnji.epbacka@gmail.com

www.eparhijabacka.info

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад
271.2 (5)
ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ:
Лист православне Епархије бачке
/Главни и одговорни уредник презвитер др Милан
Бандобрански. – Год. 1, бр. 1 (1976) – год. 25 бр. 82
(2000); Год. 1, бр. 1 (2001) – Нови Сад : Епархија
бачка, 1976–2000; 2007–. – 29 цм
Лист *Виноград Господњи* излази пет пута годишње.
ISSN 0353-1783
COBISS.SR-ID 16504322

САДРЖАЈ

ОСМИ ДАН	3
Ђакон Милован Крстић: Пресвета Богородица – Посредница нашег спасења	3
ДИВАН ЈЕ БОГ У СВЕТИМА СВОЈИМ	5
Свечани чин канонизације светог Иринеја, епископа бачког, исповедника вере, и светих мученика бачких	5
РАЗГОВОР	11
Др Радован Пилиповић: Делатност Архива Српске Православне Цркве	11
ОЧЕ, ДА ТЕ ПИТАМ	14
Протојереј Велимир Врућинић: Улога појања у богослужбеном животу Цркве	14
БИБЛИЈСКИ ПОЈМОВНИК	17
Протојереј-ставрофор Милован Миодраговић: Свето Јеванђеље по Луки	17
ИЗ СВЕТООТАЧКЕ РИЗНИЦЕ	19
Свети Јован Дамаскин: Беседа на Рођење Пресвете Богородице (први део)	19
СТАРЕЧНИК	21
О ави Макарију Египатском	21
ИЗ ЛЕТОПИСА	23
Протојереј Петар Бикар: Велики крст Српске православне Црквене општине у Пивницама	23
ПОРТРЕТИ ГОВОРЕ	25
Протојереј-ставрофор Бранко Ћурчин: Др Петар Микић – Браца (1925 – 2011)	25
ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ	27
Презвитер др Милан Бандобрански: Житија новопросијављених светитеља Српске Православне Цркве	27
ИЗ ШКОЛСКЕ КЛУПЕ	29
Анастасија Цветковић: Пред иконом Светог Саве	29
АКТУЕЛНОСТИ	31
СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ	35
НОВА ИЗДАЊА	36
НА ТАЛАСУ ПРАВОСЛАВЉА	37

Бакон Милован Крстић: ПРЕСВЕТА БОГОРОДИЦА – ПОСРЕДНИЦА НАШЕГ СПАСЕЊА

Речено језиком Цркве, човек је свештеник свеколике творевине Божје и, као такав, он је посредник између нествореног Бога и створене природе. Стварајући човека од праха земаљског, човекољубиви Творац га је украсио Својим божанским ликом и уткао је у биће човеково јединствену могућност да се, саображавањем Његовој светој вољи, уподоби Њему, да постане *бог по благодати*. Та Богом дана могућност човекова јесте истинска слобода, која се у пуноћи остварује неусловљеном љубављу.

У личности Пресвете Богородице Црква препознаје ону која је свој живот у пуноћи смирења саобразила вољи Божјој, потврђујући своју слободу у љубави према Створитељу света. Њен пристанак да буде Мајка Јединороднога Сина Божјег не представља просто усаглашавање њене човечанске воље са вољом Божјом већ, пре свега, израз најдубљег поверења у неизрециву љубав Божју: „Ево слушкиње Господње, нека ми буде по речи твојој!” (Лук. 1, 38). Ове кротке и смирене речи Свечисте Дјеве Марије изражавају њено потпуно предавање светој вољи Божјој, њену одлучну спремност да служи Господу и да свецело живи у Њему.

Оваплоћење Господа Исуса Христа од Духа Светога и Марије Дјеве представља јединствени догађај у историји Божје творевине. Господ наш Исус Христос, истинити Бог наш, постајући Човек, а не престајући да буде Бог, у Својој божанској Личности је, као Свештеник и Посредник, сјединио нетварно и тварно, Бога и човека, вечност и време, испуњујући и остварујући назначење дато првоствореним људима.

Свечисту Богородицу Марију зовемо Приснодјевом, јер је пре, за време и после

Пресвета Богородица

Рођења Господњег, била и остала неискусобрачна Дјева. Христово славно и величанствено Оваплоћење и Рођење и посебну улогу Пресвете Дјеве у том догађају, као у сенци и праслици, на јединствен начин, сагледали су кроз духовни вео многи старозаветни праведници, а поједини међу њима су и речима, колико су могли, описали дато виђење. За нас су „несхватљиве, све су преславне тајне Богородице, јер чистотом запечаћеном и девственошћу очуваном” позната је као „Мати Истинита, Бога родивши Истинитог”.

Кроз њу нам се, као кроз Двери небеске, „на земљи објави Бог у несливеном сједињењу Оваплоћавањем”. И управо следеће речи светог пророка Божјег Језекиља, које слушамо и којима се поучавамо на вечерњем сабрању када прослављамо празник и величамо име Пресвете Богородице, јасно говоре о томе:

„И Господ ме обрати на пут врата светих спољних, која гледају на исток, и она беху затворена. И рече Господ мени: *Врата ова биће затворена, и неће се отворити, и нико неће проћи кроз њих, јер Господ Бог Израиљев ући ће кроз њих и биће затворена*” (Јез. 44, 1 – 2).

Иако новозаветни текстови говоре веома мало о животу Пресвете Богородице, будући да је намера свештених писаца била да изложи живот и спасоносно дело Христово, Предање Цркве је сачувало различита сведочанства о личности Богомајке. Временом су многа од њих пружила чврст темељ за установљавање Богородичиних празника, за садржај празничних синаксара и химни, као и за иконографију истих празника. Оно што представља танану, али чврсту нит која повезује

Осми дан

све оно што се доводи у везу са Пресветом Богородицом јесте њена посредничка улога у Домостроју нашега спасења.

Пресвета Богородица, као Мати Божанственог Посредника и Првосвештеника, за род људски јесте двострука Посредница. Већ смо раније истакли да је она, будући *неискусобрачна Дјева*, осењена силом Духа Светога, постала *Богоневесна Матер, Мати Бога Вишњег*, у чију се „утробу уселио несместиви Христос Бог, Који је од Дјеве засјао свету и њоме нас показао синовима светлости“, и која је на тај начин за род људски постала *Двер небеска, Двер Господња непролазна*. Међутим, она је за нас и тајанствена Лествица којом је са небеса сишао Сâм Господ, али која узводи људе са земље ка небесима. Ову Тајну, од века сакривену и анђелима непознату, још је свети пророк Мојсеј записао по предању о праоцу Јакову:

„Изиђе Јаков од студенца заклетве и пође у Харан. И нађе место и леже да спава јер сунце залажаше. И узе од камења тог места и стави себи под главу; и заспа у месту оном. И виде сан, и гле, лествица утврђена на земљи, чији врх досезаше до неба; и анђели Божји узлажаху и силажаху по њој. А Господ се наслањаше на њу (ИМојс. 28, 10 – 13).

Другу врсту посредништва Пресвете Богомајке Црква сагледава у њеном непрестаном добротворном заступништву, у вечноумилном молитвеном ставу за род људски (*деизису*), уз светог Јована Пророка, Претечу и Крститеља Господњег, али и уз све свете Божје угоднике, пред Распетим и Васкрслим Христом, пред праведним Царем и Судијом небеским. Ми јој се на сваком повечерју умилно молимо познатим узвишеним речима преподобног оца Павла Евергетидског:

„...И као милостива, и жалостива, и доброљубива, буди свагда уз мене, усрдна Заштитнице и Помоћнице у овом животу, одбијајући најезде противника и упућујући ме спасењу. И у време изласка мог из овога света, чувај душу моју, одгонећи далеко од ње мрачна лица злих бесова; а у страшни дан судишта избави ме вечних мука и покажи ме наследником неисказане славе Сина твога и Бога

нашега, коју и нека добијем, Владичице моја, Пресвета Богородице, твојим посредовањем и заузимањем...”

Црквена химнографија је неисцрпна ризница изразâ којима се у молитви обраћамо Пресветој Дјеви. Један од најлепших химнографских текстова упућених њеном свечасном имену, Акатист Пресветој Богородици, пребогат је именима којима величамо њену свету личност, не само због њене посредничке улоге у Домостроју нашега спасења већ и зато што неуморно и несебично, матерински брине за *свакога на земљи рођенога*. Према владајућем богослужбеном уставу свете Цркве, Акатист Пресветој Богомајци проузносимо једампут у години, око празника Благовести. Међутим, Црква свагда препоручује и благосиља да ову величанствену химну проузносимо често у личном молитвеном правилу. Молитвено старање и љубав Владичице наше Приснодјеве, њени покров и заштита онима који је поштују и величају, неће престати до века.

Празник Покрова Пресвете Богородице хеортолошки нам у пуноћи открива њену посредничку улогу у животу Цркве. Овај Богородичин празник има историјске основе. Односи се на чудесни догађај јављања Пресвете Дјеве Марије у препуном храму посвећеном њеном светом имену, у Влахерни, малој четврти на ободу Цариграда, тадашње царске престонице. Тај догађај се збио 1. октобра 911. године. За време бденија, један свети праведник, по имену Андреј, јуродивог начина живота, у храму би удостојен виђења Пресвете Богородице како матерински, брижно и молитвено стоји са покровом (омофором) у рукама, потврдивши тиме своје покровитељство, посредништво и заступништво над православним хришћанима који јој се обраћају. Догађај је почео богослужбено да се прославља нешто касније, у 12. веку, најпре у Русији, а потом се проширио и на цео православни свет. Блажене успомене протопрезвитер др Лазар Мирковић, професор литургије на Православном богословском факултету у Београду, у свом уџбенику *Хеортологија* истакао је да је Српска Православна Црква почела да слави празник Покрова Богородичиног у 17. веку.

Диван је Бог у светима Својим

СВЕЧАНИ ЧИН КАНОНИЗАЦИЈЕ СВЕТОГ ИРИНЕЈА, ЕПИСКОПА БАЧКОГ, ИСПОВЕДНИКА ВЕРЕ, и СВЕТИХ МУЧЕНИКА БАЧКИХ

Патријарх српски г. Порфирије са архијерејима Српске Православне Цркве
и сестринских помесних Цркава у Новом Саду

У недељу, 2. октобра 2022. године, на светој архијерејској Литургији коју је, у порти Саборног храма у Новом Саду, служио Његова Светост Патријарх српски г. Порфирије, уз саслужење многобројних архијереја Српске Православне Цркве и архијереја из сестринских помесних Цркава, извршен је свечани чин канонизације светог Иринеја, епископа бачког, исповедника вере, и светих мученика бачких.

Испред Владичанског двора у Новом Саду Светејшег Патријарха и архијереје дочекало је више хиљада верног народа из свих крајева Епархије бачке, предвођеног Његовим Преосвештенством Епископом бачким господином Иринејем и свештенством Бачке епархије.

Пред почетак свете Литургије, иконе и кивот са моштима новопросијавших светитеља наше Цркве изнете су пред верни народ

у литијском ходу свештенства и архијереја предвођених Патријархом српским.

На светој архијерејској Литургији, коју је служио Светејши Патријарх српски, саслуживали су: Митрополит аркадијски г. Василије из Антиохијске Патријаршије, Митрополит будимпештански и мађарски г. Иларион из Руске Православне Цркве, Архиепископ охридски и Митрополит скопски г. Јован, Митрополит крфски г. Нектарије из Јеладске Цркве, Архиепископ михаловско-кошички г. Георгије из Православне Цркве чешких земаља и Словачке; митрополити аустралијско-новозеландски и администратор преспанско-пелагонијски г. Петар, дебарско-кичевски г. Тимотеј, повардарски г. Агатангел и Епископ брегалнички Марко из Македонске Православне Цркве – Охридске Архиепископије; Преосвећена господа епископи сремски Василије, будимски Лукијан, банатски Никанор,

Диван је Бог у светима Својим

Свечани чин канонизације светих мученика бачких
и светог Иринеја Исповедника, епископа бачког

бачки Иринеј, британско-скандинавски Доситеј, врањски Пахомије, шумадијски Јован, браничевски Игњатије, зворничко-тузлански Фотије, горњокарловачки Герасим, крушевачки Давид, славонски Јован, бихаћко-петровачки Сергије, тимочки Иларион, нишки Арсеније, далматински Никодим, осечкопољски и барањски Херувим, ваљевски Исихије и шабачки Јеротеј; викарни епископи ремезијански Стефан, хвостански Јустин, мохачки Дамаскин, марчански Сава, стобијски Давид из Охридске Архиепископије; умировљени епископи зворничко-тузлански Василије, средњоевропски Константин, канадски Георгије и милешевски Филарет; изабрани епископи хвостански Алексеј, новобрдски Иларион, јегарски Нектарије, липљански Доситеј, топлички Петар, архимандрит Проконије (Тајар) из Антиохијске Патријаршије, архимандрит Доситеј, игуман манастира Гргетега, архимандрит Нектарије, главни секретар Светог Архијерејског Синода, архимандрит Данило, директор Патријаршијске управне канцеларије, протојереј др Зоран Ранковић, декан Православног богословског факултета Универзитета у Београду, протојереј-ставрофор Јован Милановић, ректор Карловачке богословије, свештенство и монаштво Српске Православне Цркве и сестринских помесних Цркава.

На малом входу, по благослову Његове Светости, Епископ далматински Никодим је прочитао одлуке Светог Архијерејског Сабора наше Цркве о прибрајању мученика бачких и епископа бачког Иринеја (Ћирића) лику светих. По прочитаној саборској одлуци, уз појање тропара светим мученицима бачким, Патријарх српски г. Порфирије је крстолико уздигао икону Бачких мученика, благосиљајући све

присутне. Потом је, уз појање тропара светом Иринеју, епископу бачком, исповеднику вере, Епископ бачки Иринеј крстолико уздигао икону новопросијавшег светитеља Иринеја Исповедника, благосиљајући присутне.

После прочитаног јеванђелског одељка, Његова Светост Патријарх српски господин Порфирије је произнео беседу.

„Браћо и сестре! Благословен је данас Нови Сад, благословена је данас Бачка, благословена је Србија, благословен је данас читав свет где се служи света Литургија, где постоји Православна Црква! Благословени смо данас сабравши се овде да уврстимо у календар светих мученике бачке и светог Иринеја, епископа бачког, које је Господ благодаћу Својом прославио да буду наши заступници пред Њим, пред Његовим Престолом; да се моле за нас када се ми њима молимо, да нас молитвено заступају. Увек је потребна молитва, увек је потребно молитвено заступање светитеља Божјих пред Господом. Молитва није ништа друго него наша заједница са Богом, зато што се свака молитва темељи и извире из свете Литургије или, боље рећи, зато што је света Литургија молитва по себи. На светој Литургији постајемо једно са Господом кроз Његову Крв и Његово Тело.

Благословени смо, браћо и сестре, јер је Господ указао на свете мученике бачке и све-

Диван је Бог у светима Својим

тога Иринеја, епископа бачког, да нам буду пример за углед. Ко су светитељи Божји? Ми често мислимо да се ту ради о неким надљудима, о својеврсним суперменима, о онима који имају натприродне моћи из себе и по себи. Али, светитељи Божји јесу обични људи као и свако од нас, саздани по слици и прилици Божјој, а то значи људи који су, како нам сведочи јеванђелска прича, имали своје дарове и таланте, а те дарове и таланте доживели су, пре свега, као дарове, не као нешто што њима припада као њихова способност, као нешто пред чим треба људи да се диве. Добили су дарове да би их умножили, али не ослањајући се само на себе, јер све је у Богу – Он је Почетак и Крај. Добили су дарове да би молитвом, подвигом и, пре свега, смирењем њихови дарови били простор у којем се пројављује благодат Божја. Истински дар који добијамо од Бога доноси истински плод онда када тај свој дар умножавамо и чинимо са њим све што можемо, улажући све своје напоре и снаге да бисмо прославили Бога. Дакле, најпре благодарећи Богу на дару, улажемо свој труд, како би Господ онда учинио да и резултат нашег труда буде и нама, и свим људима, и читавом свету на корист, да буде израз љубави према Богу, али и израз љубави према људима. Добили смо дар да бисмо пројавили јединствени, непоновљиви и највећи дар који има сваки човек, а то је љубав.

Светитељи Божји су били обични људи као и ми. Нису били безгрешни, имали су многобројне бриге, распећа, крстове, страдање, али су знали чињеницу да су све дарове које су имали – ма који дарови да су у питању – добили од Бога да би служили Њему и Роду, Цркви Христовој. Светитељи Божји су као и ми – људи обични, али људи смирени. А шта је

смирење? Није то тек неко психолошко стање у које нас доводе разне психолошке методе или религијске праксе, нама познате на пример као медитација. Смирење је свест о томе да смо пролазни, немоћни, слаби, смртни људи, али да имамо дарове, да нас Бог воли и да смо створени за вечност.

Светитељи су они којима је Христос на првом месту, они којима је Бог на првом месту. У томе се огледа њихово смирење – знају да ће све бити на своме месту онда када је Бог на првом месту. *Бог на првом месту* значи поверење у Њега, значи вера у то да – иако смо пролазни и слаби, немоћни – у љубави Божјој саздани смо за вечност, саздани по слици и прилици Божјој. То је смирење – свест о својој немоћи и пролазности и, у исто време, свест о бескрајној љубави и помоћи Божјој.

Патријарх српски Порфирије беседи пред верним народом у порти Саборног храма у Новом Саду

Зато, браћо и сестре, онда када је Бог на првом месту, све је на своме месту. Сви смо позвани да будемо свети. Сâм Господ, позивајући се на Стари Завет, вели: *Будите свети!* И на многобројним местима у Светом Писму реч Божја нас позива на светост. И то није ништа друго него прихватање чињенице да смо створени по слици и прилици Божјој и да имамо дарове и таланте по образу и подобију Божјем. Образ представља управо дарове које смо добили, а подобије, уз благодат

Диван је Бог у светима Својим

Божју, наш труд да се уподобимо Христу са циљем да дођемо до речи апостола Павла, који каже: *Не живим више ја него Христос у мени.* Зато, браћо и сестре, светост није ништа друго него учествовање у свему ономе што јесте Христово, а, пре свега и изнад свега, у Цркви Његовој. Када пред свето Причешће свештеник уздиже Агнец, изговара речи: *Светиње светима*, а народ одговара: *Један је Свет, Један Господ Исус Христос, у славу Бога Оца!* И апостол Павле, када се обраћа хришћанима, вели: *Светима у том и том граду.* Хришћани су свети јер је Црква света – то је дато. Међутим, браћо и сестре, то је у исто време и задато. Да би оно што смо добили од Бога заиста постало актуелно у нашем животу, да би постало наша реалност, морамо дати простора Христу Богу у нашим животима. Такви

страдањем, али и њиховом победом, јер је то страдање и тај крст био Крст Христов. Никада нећу заборавити приче из Чуруга у којима су ми стари говорили о томе како су Чуружани – после распећа народа, који је бацан жив или полужив под лед у Тису – на коленима долазили у свети храм, на свету Литургију, а снег је био нападао до висине изнад појаса. Чуруг ни данас није тако мало место, а тада је био још веће – око дванаест хиљада становника. Четвртина народа је страдала. У исто време, од оних који су изгубили некога – и то не може да разуме онај ко није Христов – никада нисам чуо ниједну реч мржње у односу на оне који су учинили зло. Много пута сам чуо, када смо посећивали усамљене баке: *Чедо, Господ нека им буде милостив.* Није ли то, браћо и сестре, Црква Христова?

Верни народ Епархије бачке на канонизацији новопросијавших светитеља

су били неки од нас, наши сродници, суседи, браћа и сестре, родитељи – свети мученици бачки. И сâм сам одрастао у Чуругу, у молитвеној атмосфери тог места, где је – као и у сваком месту где су страдали мученици из нашег рода због своје вере, од 1941. до 1942. године – и дан-данас све запечаћено њима, њиховим

Свети владика Иринеј је у то доба живео. У светом владици Иринеју Исповеднику сабрано је мноштво врлина. Исповедао је и проповедао је Име Христово на све четири стране света, али за време Другог светског рата, много пута – споља посматрано, понижавајући се – заступао је свој народ на сва-

Диван је Бог у светима Својим

коме месту, молио и преклињао да престану злочини који су извођени на територији Бачке 1941. и 1942. године.

Браћо и сестре, добили смо нове светитеље, тојест они су свети у Господу одувек, али наша Црква их је препознала као светитеље и уврстила их у календар светих да би они нама – својом вером у својим животима, смирењем без трунке гордости – били пример за углед и били заступници пред Богом. Зато данас сви заједно молитвено да кличемо: свети мученици бачки и свети владико Иринеје, молите Бога за нас и за читав свет, да Господ свима да чисту веру, истинску љубав и праву наду, да спусти Своју руку, Свој мир на нас овде сабране, на овај град, на Бачку, на сав наш народ, на читав свет, да бисмо онда – заједно са светим мученицима, са светим владиком Иринејем и свима светима – увек славили Њега, Једнога у Тројици Бога, Оца и Сина и Светога Духа, сада увек и у векове векова! Амин.”

Благољепију свете архијерејске Литургије допринели су чланови хора студентата Православног богословског факултета Универзитета у Београду и Школе црквеног појања „Свети Јован Дамаскин” при Црквеној општини новосадској, као и хор Саборне цркве у Новом Саду „Свети Георгије”.

По отпусту Литургије, Његова Светост Патријарх српски господин Порфирије је доделио орден Светог Саве другог степена господину Милошу Вучевићу, градоначелнику Новог Сада, у знак признања за његов драгоцени допринос унапређењу односа између Цркве и Државе, посебно пак Епархије бачке и Новог Сада, нарочито по питању неговања сећања на невино пострадале у Погрому у Бачкој (1941 – 1944). Акт о додели ордена Светог Саве градоначелнику Новог Сада прочитао је архимандрит Нектарије (Ђурић), главни секретар Светог Архијерејског Синода. Светејши Патријарх је градоначелнику Новог Сада упутио честитке, а потом се присутнима обратио Његово Преосвештенство Епископ бачки г. Иринеј:

„Часни оци, драга браћо и сестре! После отпуста са свете и божанствене Литургије – овако свечане и благодатне као што је и свака, али посебно данас када смо имали

свечано прослављење, уношење у Диптихе светих Бачких мученика и страдалника, као и светога и богоноснога оца нашега Иринеја, епископа бачког, исповедника вере – моја је света дужност и част и радост да, у име свих вас овде сабраних – свештеника, монаха, монахиња, верног народа Божјега, читаве наше Епархије бачке која је овде присутна, знам да није само из Новог Сада него из читаве Бачке, а сигурно је да има међу нама и браће и сестара из других градова и крајева наше земље и наше свете Цркве – захвалим најпре Господу што нам је, молитвама новопрослављених светих угодника Својих, подарио овај благослов и ову радост данашњег молитвеног литургијског сабрања; затим да заблагодарим Његовој Светости, нашем Патријарху, свој браћи архијерејима, који су у оваквом броју дошли и узели учешћа у овом догађају, тако знаменитом за наш град, за нашу Цркву и за Православље у целини.

Хтео бих да нагласим да са посебном радошћу захваљујем нашим драгим гостима из других помесних Православних Цркава. Са нама је митрополит Василије из Сирије. Он је представник Антиохијске Цркве, најстарије хришћанске Цркве поред Јерусалимске Цркве. То су две првобитне, апостолске Цркве, а све друге су касније основане. Ту је и, нама увек драги, митрополит Иларион, који нам је сада и близу, у Будимпешти, у Мађарској. Са нама и владика Нектарије, Митрополит Крфа, који је за нас Србе увек свето место и који је неизбрисив из нашег сећања, из наше историје најновијих страдања, и где одлазимо да вршимо помен над Плавом гробницом. Ту је и наш владика Георгије из Словачке, Кошица и Михаловца, чија данашња паства је била тадашња паства светог владике Иринеја, јер се он тада трудио на учвршћивању православне вере у Прикарпатској Русији, како се тада звала, а припадала је Чехословачкој. У сваком случају, Православље је живо и владика Георгије се тамо труди са својим верним народом. Са нама је и Архиепископ охридски Јован, који је толико пострадао за јединство Цркве, али и наша браћа, сада из Македонске Православне Цркве – Охридске Архиепископије, који су, хвала Богу, поново, својим трудом и

Диван је Бог у светима Својим

смирењем, пре свега благодаћу Духа Светога, у пуном канонском и литургијском јединству, не само са нашом помесном Црквом него са свим Црквама Божјим у свету. Захваљујем свима и користим прилику да захвалим и оцу Јакову Пфајферу, који је последњи Немац римокатолички свештеник код нас у Бачкој, а знамо сами да је било веома много немачког становништва у Бачкој. И он је, такође, дошао на овај свечани и радосни дан да се заједно са нама помоли Господу и угодницима Божјим. Браћо и сестре, вама такође хвала, јер нисте жалили труда, како Новосађани тако и остали овде сабрани.

Епископ бачки Иринеј беседи пред верним народом у порти Саборног храма у Новом Саду

Нека свети мученици и страдалници, страсотерпци, буду наши заступници пред Господом. У том броју невиних жртава само је свештеника било шеснаест. То у процентима није мање него у злогласној и злочиначкој Независној Држави Хрватској. С обзиром на мали простор Бачке и на краће време прогона и зулума, то је исто такво страдање какво је било и тамо. Али Господ је прославио Своје верне сведоке. А свети владика Иринеј је, као што је Његова Светост нагласио, све дате му од Бога природне и благодатне таланте, дарове Духа Светога умножио. Што је добио као десет таланата, он је удвостручио; што је добио као пет таланата, и то је удвостручио.

Ништа није остало бесплодно у његовом светом и сваког угледања и подражавања достојном животу.

Нека и његове свете молитве – од данас му се молимо као светоме – и светих мученика бачких и свих светих, знаних и незнаних, јер има их неизбројиво мноштво током свих ових векова, нека буду са свима нама и, дај Боже, увек у добру и у здрављу, са благословом Божјим да се овако сабирамо! Господ нека нас, молитвама светих Својих, све помиљује и спасе! Амин.”

На самом крају, верни народ је приступио целивању светих моштију, које су свечано

положене у Саборном храму Светог великомученика Георгија у Новом Саду.

Светој архијерејској Литургији присуствовали су: г. Милош Вучевић, градоначелник Новог Сада, др Владимир Рогановић, директор Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама, др Драган Станић, председник Матице српске, др Радивоје Стојковић, председник Националног просветног савета, г. Селимир Радуловић, управник Библиотеке Матице српске, г. Миро-

слав Илић, помоћник покрајинског секретара за културу, јавно информисање и односе са верским заједницама, г. Петар Ђурђев, директор Историјског архива Града Новог Сада, г. Никола Перваз, председник Црквене општине новосадске, професори и студенти Православног богословског факултета Универзитета у Београду, ученици Карловачке богословије, као и друге многобројне угледне личности из друштвеног и јавног живота наше земље. Свечаном литургијском сабрању присуствовало је више хиљада верника из свих архијерејских намесништава Епархије бачке, као и верни народ из других крајева наше земље и наше помесне Цркве.

Др Радован Пилиповић: ДЕЛАТНОСТ АРХИВА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

У новом броју нашег листа објављујемо разговор са господином др Радованом Пилиповићем, директором Архива Српске Православне Цркве.

Поштовани господине Пилиповићу, дозволите ми да Вам на почетку заблагодарим на прилици да разговарамо на веома значајне теме, које ће, верујем, бити занимљиве и нашим читаоцима. Можете ли нам у основним цртама представити делатност Архива Српске Православне Цркве, са освртом на историју ове установе?

Хвала Вама, пре свега на позиву и на могућности да се представи рад Архива Српске Православне Цркве, у организационом смислу релативно младе установе наше свете Цркве. Наиме, у данашњем облику, као орган Светог Архијерејског Синода, централни црквени архив добио је своје ингеренције 2007. године Статутом одобреним и прописаним од стране Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве. Овај новији рад нашег списохранилишта проистекао је из жеље да се реши тешко стање одложене архивске грађе на галеријском простору и у звонику цркве Светог Марка у Београду. Наиме, Свети Архијерејски Синод, Архив Србије и Министарство културе и информисања Републике Србије су потписали Протокол о сарадњи да се за ту историјску грађу нађе трајно решење, да се она заштити, архивистички среди и да о њој брине једна црквена институција уз поштовање свих принципа архивистичке струке и законских оквира. Са друге стране, то не значи да архивска делатност у Српској

Др Радован Пилиповић

Православној Цркви нема своје дубоке корене. Итекако их има и они су нам практични и теоријски ослонци и путокази, поготову данас када се у архивској науци инсистира на архивској теорији и пракси која има једно потврђено трајање, а у случају наше помесне Цркве и једну, са правом се може рећи, освештану традицију. Наиме, када је реч о нашој помесној Цркви, значајно је поменути да је црквени архив зачет средином 18. века у Карловачкој митрополији, да би крајем 19. и почетком 20. века прерастао у Црквено-народни митрополијско-патријаршијски архив са већим бројем значајних и обимних архивских фондова. У Кнежевини и Краљевини Србији сређивање архивске грађе црквене провенијенције и административно пословање има своје почетке и узоре у људима који су били везани за епархије северно од Саве и Дунава и тамошња духовна средишта.

Шта нам можете рећи о фонду којим располаже Архив наше Цркве и које архивске документе бисте посебно издвојили?

Разговор

Сума архивске документације која је затечена на галеријском простору цркве Светог Марка у Београду сачињена је, на првом месту, од неколико значајних архивских фондова, оне архивске грађе која има своје формално-правне ствараоце и тачно дефинисане временске оквири. Временски распон докумената започиње 1836. годином, када је у Кнежевини Србији Конзисторија Митрополије београдске отпочела рад. Протеклих месеци су такве почетне године и померене „ка доле”, ка даљој прошлости, проналажењем и примањем документације из 18. века из Карловачке митрополије, а која је била у централним телима и органима у скровитим просторијама Патријаршије Српске у Београду. Поред Конзисторије Митрополије београдске важно је поменути и следеће архивске фондове: Апелаторија (1836 – 1914); Збирке српских митрополита и патријараха 19. и 20. века, као и фондове као што су Свети Архијерејски Синод (после 1920. године), Патријаршијска управна канцеларија (после 1920. године) и други. Љубазним посредовањем Његовог Преосвештенства Епископа марчанског г. Саве, викара Његове Светости Патријарха српског г. Порфирија, Архив Српске Православне Цркве је добио на чување од потомака лични фонд познатог протојереја и црквеног писца Михаила И. Поповића, аутора познате књиге *Историјска улога Српске Цркве у чувању народности и стварању државе* (1933), у коме се налази велики број докумената од значаја за црквено-народну историју *propriae dicti*.

Зашто је архивска грађа важна за проучавање и на који начин та грађа може послужити осветљавању многобројних аспеката историје Српске Православне Цркве?

Без архивске грађе проучавалац црквене и сваке друге прошлости се креће по несигурном терену. Без архивских докумената нема ослонаца за историјско приповедање. Историја се тада веома лако измешта у сферу „нерационалног”, тојест њоме почиње да влада дух произвољности, релативизације и коначне деструкције. Још од старог времена,

антике, која живи кроз правни систем, а кроз духовни живот и богослужбени ритам Цркве оплеменењено постоји, црквени документ је увек био и остао доказ. За старе Јелине појам *архив* је преко корена *ἀρχή* етимолошки везан за почетак, за темељ... За римског песника Овидија, који је први употребио реч *documentum*, ради се баш о његовој доказној моћи. Његови стихови из *Метаморфоза* (I, 415) могу се тумачити кроз призму хришћанства да ће човек положити доказ о

својој природи и делима у крајњој линији, односно *documenta damus quia simus origine nati*, што је један наш романтичар превео са „доказ грађа какав се сој рађа”. За Српску Православну Цркву и њен верни народ који је имао мученичку историју, прожету разарањима, страдањем културног блага и историјских сведочанстава, развој и неговање архива има посебно значење у одржавању културе сећања и савременог културног става. Без црквеног архива и његових докумената нема потпуне историје српског народа, а нарочито њеног друштвеног аспекта.

Разговор

Како се остварује сарадња Архива Српске Православне Цркве са епархијама наше помесне Цркве, другим установама културе, као и са научно-образовним институцијама у нашој земљи?

Архив Српске Православне Цркве се труди да буде домаћин истраживачима, теолозима различитог академског степена из свих епархија Српске Православне Цркве. Углавном нам се такви кандидати обраћају да би, израдом дипломског рада, мастерске или докторске тезе, заокружили свој богословско-образовни пут. Са неким епархијама, опет, Архив Српске Православне Цркве ближе сарађује преко пројеката конзервације, јер се таква епархијска грађа третира, лечи и негује у нашој лабораторији за рестаурацију и конзервацију. У новије време се реализују или су већ завршени пројекти на пољу рестаурације и конзервације архивско-књижне грађе из епархија Зворничко-тузланске, Шумадијске, Врањске, Славонске, Бањалучке, Митрополије дабробосанске... Архив је имао своје изложбе у сарадњи са епархијама Жичком, Врањском, Шумадијском, Тимочком, Зворничко-тузланском, Бањалучком, Захумско-херцеговачком, Сремском... Матична делатност, помоћ епархијским центрима око сређивања архивске грађе успостављена је делимично, а њен развој зависи од занављања и умножавања стручних кадрова. Архив Српске Православне Цркве сарађује доста блиско са Архивом Републике Српске, Историјским архивом Ужице, архивима у Врању, Неготину, као и Музејом Југославије.

Замолићу Вас да нам предочите издавачку делатност Архива.

Издавачка делатност Архива Српске Православне Цркве подразумева неколико едиција, а то су: *Изложбе и каталози*, где је од 2012. године објављено дванаест изложби са пратећим каталозима, затим *Документи*, од којих се издвајају две збирке – *Српска Православна Црква у Првом светском рату* и *Српска Православна Црква у Босни и Херцеговини*. Приводи се крају објављивање петотомног дневника великог добротвора наше Цркве у Лондону, почившег Ненада В. Петровића (†2011) који је оставио 48 рукописних свезака дневничких забелешки од 1944. до 2009. године.

Који су предстојећи планови и задаци у оквиру деловања Архива Српске Православне Цркве?

Најважнији задатак пред управом и колективом Архива Српске Православне Цркве јесте попуњавање нових депоа у новој згради у Земуну архивском грађом, сређеном и класификованом, као и њена даља аналитичка обрада. Речено колоквијалније, завршетак селидбе из цркве Светог Марка у зграду Архива уз земунски храм Рођења Пресвете Богородице, затим наставак реализације преосталих пројеката на изложбеном, издавачком и конзерваторском пољу.

Господине Пилиповићу, најсрдачније Вам благодарим на издвојеном времену за разговор. Вама и свим делатницима Архива Српске Православне Цркве желим свако добро од Господа и успешан рад у Вашој делатности!

Хвала Вама!

Разговарао презвитер др Милан Бандобрански

Оче, да те питам

Протојереј Велимир Врућинић: УЛОГА ПОЈАЊА У БОГОСЛУЖБЕНОМ ЖИВОТУ ЦРКВЕ

Желећи да читаоцима приближимо значај појања у богослужењу Православне Цркве, поставили смо следеће питање протојереју Велимиру Врућинићу:

Можете ли нам објаснити каква је улога појања у богослужењима наше свете Цркве?

Појање је још у раном хришћанству било заступљено као саставни део богослужења. Господ Исус Христос и Његови ученици, као што Јеванђеље сведочи, служили су се појањем на својим сабрањима. Свети апостоли и јеванђелисти Матеј и Марко пишу да су, после Тајне Вечере, Христос и Његови ученици „отпојали хвалу” и изишли на Маслинску Гору (Мат. 26, 30; Марк. 14, 26). Апостол и јеванђелист Лука, описујући исти догађај мало детаљније, каже: „А када се Он већ приближи подножју Горе Маслинске, поче све мноштво ученика у радости хвалити Бога громким гласом за сва чудеса која видеше, говорећи: благословен цар који долази у име Господње! Мир на небу и слава на висинама!” (Лук. 19, 37). Апостол Павле, пишући Ефесцима, саветује: „Говорећи међу собом у псалмима и химнама и песмама духовним, певајући и појући Господу у срцу своме; захваљујући свагда за све Богу и Оцу у име Господа нашега Исуса Христа” (Ефес. 5, 19). Затим исто понавља пишући Колошанима: „Реч Христова нека обитава у вама богато, у свакој мудрости учите и уразумљујте себе: псалмима и славопојима и песмама духовним, у благодати певајући Господу у срцима својим” (Кол. 3, 16). У Посланици Јеврејима апостол Павле наводи Давидов псалам: „Објавићу Име Твоје браћи својој, усред сабора песмом ћу те величати” (Јевр. 2, 12). Из ових речи јасно видимо да је апостол Павле сматрао да је појање прикладан начин прослављања Бога. Да би се избегло естетско уживање у појању, он наглашава неопходност унутрашњег расположења побожности, тојест потребу да појање буде „у срцу

своме”. На овај начин, литургијске песме доживљаване су као „духовни принос, духовна жртва”, што је и било у складу са Христовим учењем о „обожењу у духу” (Јов. 4, 23).

Сходно древном Предању Цркве, црквено појање се произносило једногласно, а не вишегласно, што је новија пракса. То значи да појци при појању сви заједно поју једним гласом, односно, према речима светог Јована Златоуста, „као да сви њихови гласови долазе из једних уста”. Важно је напоменути да је у првих десет векова и западно хришћанство неговало искључиво једногласно црквено појање. Вишегласно појање потиче са Запада и од 18. века је присутно у Руској Православној Цркви, да би касније почело да се употребљавало и у осталим Православним Црквама.

Према светом Амвросију Миланском, једногласно појање је деловало и на саме појце као „залог мира и слоге”, док свети Василије Кесаријски ову идеју још више развија, питајући се: „Ко може да сматра за непријатеља онога са ким пева хвале Богу једним гласом?” Свети Оци првих векова хришћанства, као контраст паганској музици су често истицали лепоту и сладост људског гласа коју ниједан инструмент није могао да надмаши. Инструменти су сматрани беживотним и бездушним, док је људски глас био живо средство прослављања Бога. Међутим, са мелодијским развојем литургијских песама, током 4. и 5. века, поједини Оци Цркве почели су да се прибојавају да би молитвени карактер појања могао да трпи због претеране уметничке разраде мелодија. Они су се бринули да естетско у богослужењу не преовлада на штету душâ. Тако, свети Јован Златоуст, алудирајући на ово, примећује да Бог апсолутно нема потребу за појањем већ га је само допустио као уступак људској слабости, јер Он на тај начин „жели да људима дâ могућност да Га прослављају... и жели наше спасење”.

На Западу се овом темом доста бавио блажени Августин, који је сматрао да не треба допустити лепоти мелодије да поста-

Оче, да те питам

не главна брига црквеног појања. У својим *Исповестима* он сведочи да се колеба између опасности од чулног задовољства и искуства целомудрености, али да радије одобрава обичај појања у Цркви, пошто оно што се допада ушима слабог духом, може да подстакне побожност. Овај став је коначно и озваничен око 400. године 97. каноном светог Василија Кесаријског, који наводи да „они који певају псалме у олтару не треба да их певају са задовољством већ са мудрошћу”. На тај начин се од светих Отаца Цркве појање доживљавало првенствено као начин за дубље усвајање божанске мудрости, да би верни, како каже свети Василије Кесаријски, наслађујући се мелодијама, „са лакоћом и пријатношћу неприметно примали и корист од речи”. Поред овога, појање је било неопходно и ради неговања врлинског живота.

добива све величанственији карактер. Пре свега, у том периоду се развила богата химнографска традиција, док су песници, композитори и појци уносили своје таленте са собом у Цркву. Ове нове околности су довеле до потребе да се у Цркви установи посебан ред појаца. Стога су на помесном сабору у Лаодикији (367. године) црквени Оци установили да у Цркви не може да поји нико други сем посвећених појаца: „Осим појаца, који се убрајају у клир, који узлазе на амвон и поју из књига, осталима није обавеза појати у храму.” Многобројним другим канонима Цркве регулисане су њихове обавезе и понашање у храму.

У доба цара Теодосија Великог, у храму Свете Софије у Цариграду, у богослужењу је учествовало и до двадесет и пет појаца. У наредном периоду њихов број ће знатно порасти. Многи византијски цареви су се

Хор Школе појања „Свети Јован Дамаскин” при Црквеној општини новосадској

показали и као значајни химнографи и песмотворци. Такав је пример и цара Јустинијана који је написао химну *Јединородни Сине*, затим цара Лава Премудрог и Константиана Порфирогенита, који су саставили јеванђелске стихире и егзапостиларе. Песмописци су, поред осталих, у великом броју били и архипастири и патријарси Цркве, међу којима свети патријарси Софроније, Герман, Методије, Фотије и многи други јерар-

После Миланског едикта 313. године, услед нескривеног покровитељског става цара Константина према хришћанству, започета је изградња величанствених храмова у којима се богослужење вршило јавно, што је допринело и развоју унутрашњег благоустројства Цркве, а то се посебно огледало у усавршавању богослужења, које почиње да

си. У својој ревности за црквено појање они су подражавали светитеље Василија Великог, Григорија Богослова, Јована Златоуста и Амвросија Миланског, који су први у својим Црквама установили службу свеноћног бденија са појањем псалама и химни, а такође су усавршили чинодејство црквених служби. Тако је свети Јован Златоуст лично организо-

Оче, да те питам

вао хор под управом дворског музичара којег је за тај посао задужила царица Евдоксија. Са друге стране, свети Амвросије Милански је допринео настанку посебног рода појања, названог „амвросијанско појање”.

Принцип осмогласја се спомиње у црквеним записима још од 4. века. О постојању гласова у црквеном појању сведоче житија преподобног аве Памва (око 390. године) и аве Павла Нитријског (почетак 5. века). Свети Амвросије Милански организује појање у гласовима по обрасцу источног појања. У 5. веку стихире у гласовима састављају Антим и Тамокле, као и преподобни Авксентије. Најстарији сачувани осмогласник је из 6. века, а саставио га је извесни Сервус (Север) Антиохијски. На свих осам гласова саставља икосе и кондаке свети Роман Мелод. У 7. веку химне на осам гласова пишу такође и свети Јаков, епископ Едески, Григорије Писида и свети Теодор Сикеот. Из тога можемо слободно закључити да је крајем 7. века осмогласно појање већ усвојено на Истоку, иако није било познато у свим Црквама.

Принцип система осмогласја потиче из обичаја ране хришћанске Цркве. У сваком од осам дана Светле седмице појало се на посебном напеву, односно гласу. Осмодневни циклус напева се убрзо проширио на осам недеља – од првог дана Пасхе до прве недеље по Педесетници. Касније се тај осмонедељни циклус почео примењивати током читаве године, све до следеће Пасхе. Смењивање осам гласова током читавог периода богослужбене године даје одређени свештени ритам који неминовно делује на присутне у храму.

У 8. веку настаје капитално дело *Октоих* (осмогласник) у којем су сакупљене песме према гласовима у којима су компоноване. Творац *Октоиха* (осмогласника) је био свети Јован Дамаскин (око 680 – 776). Сваки од гласова „влада” богослужењем недељу дана – од суботе увече до Литургије у следећу суботу. Циклус у коме се отпева свих осам гласова назива се *столп*. После отпеваног столпа, поново почињемо са првим гласом и тако даље.

Сваки од гласова има и неку карактеристику етоса која је доминантна и по којој се, између осталог, разликује од других гласова. Први глас одликују достојанство, узвишеност, озбиљност у једноставности. Други глас је подесан за изражавање покајања, топлих молитви, наде и љубави. Трећи глас одликује изражајност, храброст, сигурност, али и борбеност. Четврти глас на неки начин чини синтезу етоса прва три гласа и идеалан је прелаз ка осталим гласовима. Етос петог гласа је радосно-тужан зато што, изражавајући тугу због страдања и распећа Христовог, истовремено изражава и радост због његовог Васкрсења. Шестим гласом се најчешће изражавају страдање, патња и бол, осећање греха и пада људске природе и код слушалаца изазива снажне емотивне реакције. Етос седмог гласа је исихастички и изражава дубок унутарњи мир. Израз му је близу победничког и радосног. Већина мелодија осмог гласа, а нарочито оне које се поју у лаганом темпу, имају карактер достојанства, озбиљности, благодарења и смирености из које избија ведрина, односно исказују завршетак хришћанског пута у смирењу и радосној заједници са Богом.

Библијски појмовник

Протојереј-ставрофор Милован Миодраговић: СВЕТО ЈЕВАНЂЕЉЕ ПО ЛУКИ

Треће канонско Јеванђеље древно црквено Предање приписује светом апостолу Луки, једном од седамдесеторице апостола. Он једини од јеванђелиста није био јудејскога порекла него највероватније Јелин из Антиохије у Сирији. Бавио се лекарском вештином, а у Предању је сачувано сведочанство да је био и сликар, те да је први иконописао лик Пресвете Богородице. Језик и стил трећег канонског Јеванђеља говоре да је писац учен човек и да је добро познавао грчки језик.

Марку и усмена проповед ране Цркве. Свети апостол Лука је на самом почетку Јеванђеља предочио начин на који је приступио писању јеванђелског текста: „Будући да су многи покушали изложити казивање о догађајима који су се догодили међу нама, као што нам предадоше они који су од почетка били очевици и слуге Речи (Логоса), намислих и ја, испитавши тачно све од почетка, по реду писати теби, племенити Теофиле, да познаш темељ оних речи којима си научен” (1, 1 – 4).

Свети апостол и јеванђелист Лука, манастир Васкрсења Христова у Каћу

Има мишљења да је управо апостол Лука са апостолом Клеопом на путу од Јерусалима за Емаус сусрео Васкрслог Господа којег препознаше при ломљењу хлеба (Лук. 24, 13 – 33). Свети апостол Лука Јеванђеље записује према проповеди светог апостола Павла, коме се придружио у Троади на другом мисионарском путовању и од тада постао његов верни ученик и пратилац.

Поред проповеди апостола Павла, извори Јеванђеља по Луки су још Јеванђеље по

Свети Лука на почетку Јеванђеља истиче и коме га упућује и шта је циљ писања. Упућује га непосредно извесном Теофилу, преобраћенику у хришћанство, кога назива племенитим, а преко њега Јеванђеље упућује и свима који су жедни и жељни речи Божје, са циљем да их утврди и укрепи у вери.

О аутентичности светог Јеванђеља по Луки сведоче и древни црквени Оци и писци. Свети Иринеј Лионски спомиње да је Павлов сарадник Лука записао, у облику књиге, ње-

Библијски појмовник

гово Јеванђеље. У Мураторијевом фрагменту је посведочено да је лекар и Павлов сарадник Лука написао треће Јеванђеље. Блажени Јероним укратко сажима сведочанства Предања: „Треће (Јеванђеље) написа Лука, лекар, Сиријац из Антиохије, којег због Јеванђеља славе све Цркве и који је био ученик апостола Павла.”

Свети апостол Павле у Посланици Колошанима помиње Луку и преноси његове поздраве хришћанима у Колоси: „Поздравља вас Лука, лекар љубљени” (Кол. 4, 14). Такође, апостол Павле преноси Лукине поздраве Филимону (1, 24), а спомиње га и у Другој посланици Тимотеју указујући да је Лука једини остао са њим (4, 10).

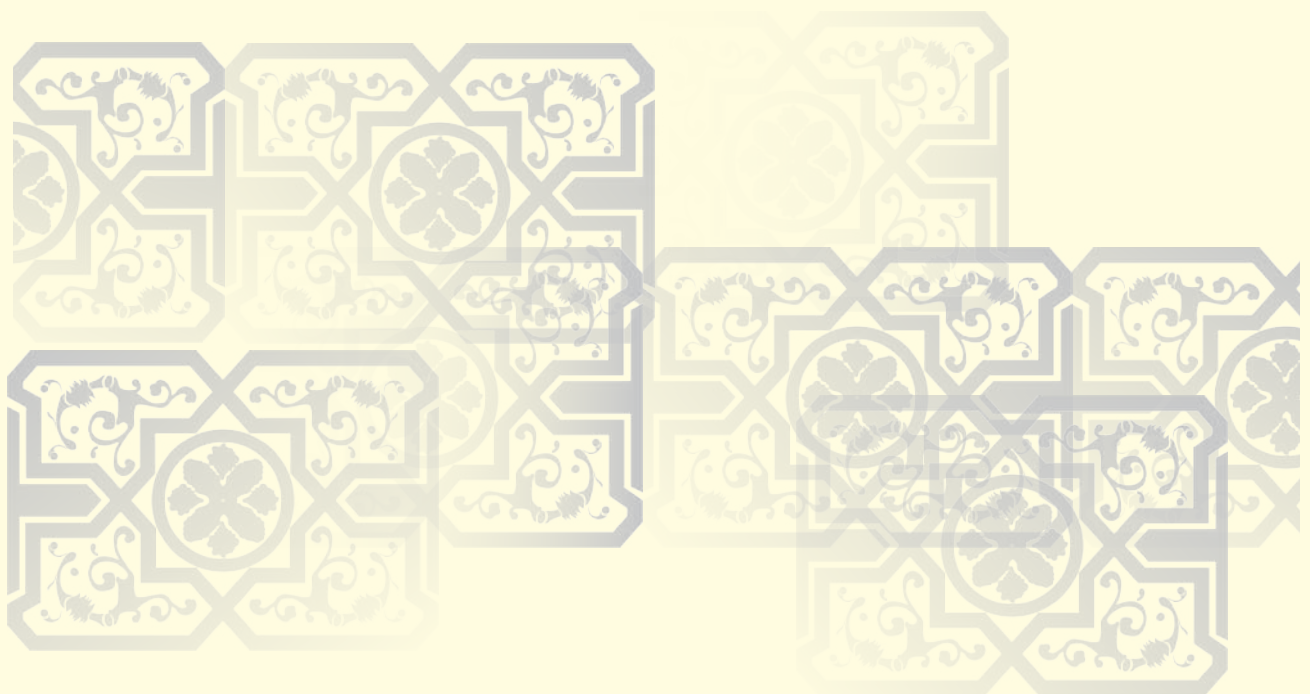
Јеванђеље је написано првенствено за хришћане који су се обратили у Цркву из незнабоштва. Према мишљењу већине библиста, Јеванђеље по Луки је написано између 65. и 70. године у Ахаји или, вероватније, у Риму, где је апостол Лука боравио заједно са апостолом Павлом током његовог сужањства.

Јеванђеље по Луки има двадесет и четири главе и у њему су, поред догађаја које су забележили свети апостоли и јеванђелисти Матеј и Марко, записани и неки други значајни моменти из живота и проповеди божанског

Учитеља. Јеванђелист Лука излаже догађаје углавном по хронолошком реду. На почетку Јеванђеља је кратак пролог (1, 1 – 4), најаву рођења Јована Крститеља, благовест Пресветој Дјеви Марији, рођење светог Јована (1, 5 – 80), Христово Рођење, поклоњење пастира, обрезане Богомладенца, Срећење и пророчство Симеона Богопримца, детињство Исусово у Назарету, проповед Јована Крститеља, крштење Христово и родослов, кушање у пустињи (2, 1 – 4, 13), Спаситељева делатност у Галилеји (4, 14 – 9, 50), делатност Спаситељева у Јудеји (9, 51 – 21, 38), опис Спаситељевог страдања, смрти и погребенија (22, 1 – 23, 56), Христово Васкрсење, јављање двојници ученика на путу за Емаус, јављање Васкрслог Господа једанаесторици ученика у Јерусалиму (24, 1 – 48), обећање о силаску Светога Духа и Вазнесење Христово (24, 49 – 53).

По језику и стилу Јеванђеље по Луки је једно од најлепших књижевних дела у Новом Завету. Јеванђелски описи указују да је писац био веома образован, да је добро познавао грчки језик, реторику, граматику и синтаксу.

Поред Јеванђеља, свети апостол Лука је записао проповед и дела светих апостола и историју апостолске Цркве у спису који је Црква назвала *Дела апостолска*.

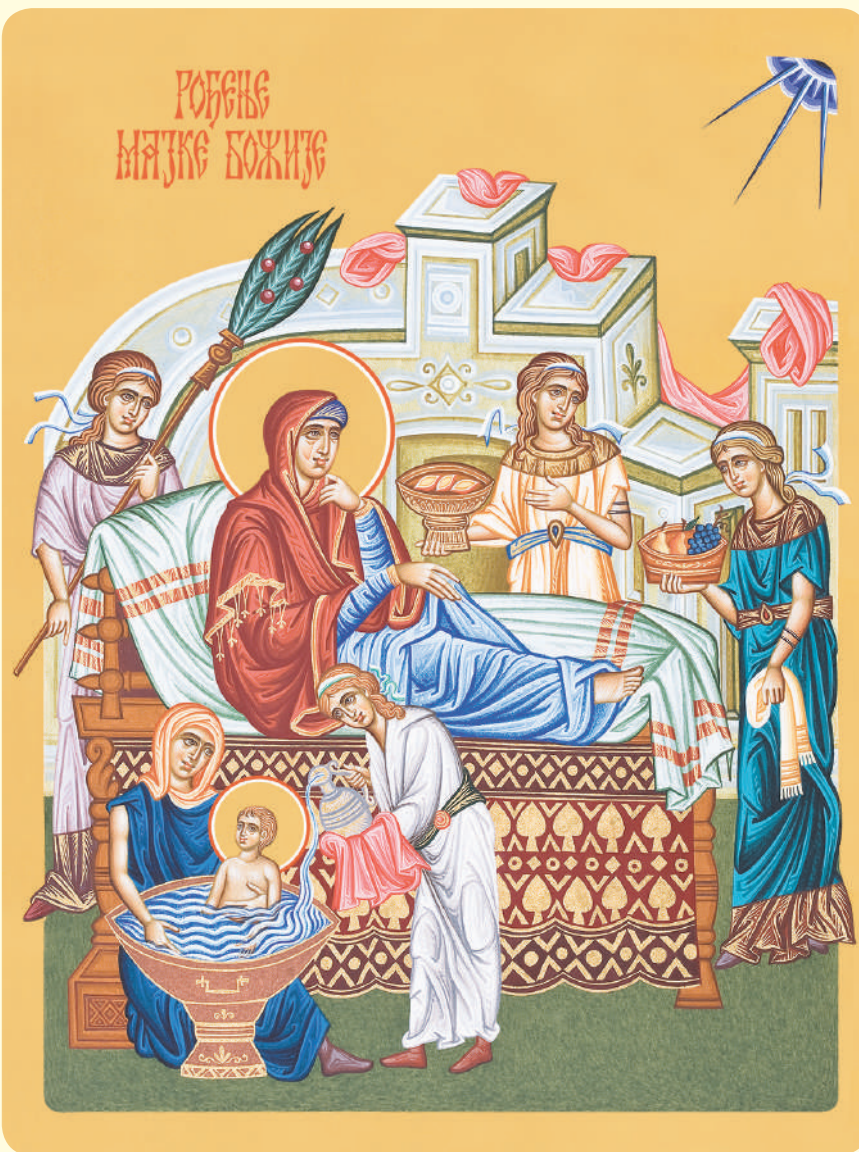
Из светоотачке ризнице

Свети Јован Дамаскин: БЕСЕДА НА РОЂЕЊЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ МАРИЈЕ (Први део)

Ходите, сви народи, свеколики роде људски, сваки језиче и узрaste и свако звање, да са радошћу празнујемо дан рођења свесветске Радости. Јер, ако Јелини са сваком чашћу прослављаху рођендане богова својих – који лажним митовима поткрадаху ум и помрачаваху истину, и рођендан царева својих, носећи им дар, сваки по моћи својој и притом на штету свога иметка – колико ли већма ми треба да чествујемо рођење Богородице, којом се сав род људски поново усправи, којом се жалост праматере Еве у радост претвори. Јер она Ева чу божанском одлуком речи: „У мукама ћеш рађати децу“, а Богородица: „Радуј се, Благодатна!“, Ева чу: „Бићеш потчињена мужу своме“, а Богородица: „Господ је с Тобом.“

Шта ћемо, дакле, принети Мајци Речи него реч? Сва твар нека заједно празнује и нека хвали свете Ане порођај најсвештенији, јер је свету родила Ризницу добара неопућиву. Јер ако је човек свеза све видљиве и невидљиве твари, онда је Творац Логос Божји, сјединивши се са човечанском природом, кроз њу се сјединио са целокупном творевином. Празнујмо, зато, разрешење људске неплодности, јер нам се овим укиде оскудица добара!

Но, зашто се од нероткиње роди девствена Мати? Зато што је требало да *једино ново под сунцем*, највеће од свих чуда, чудесима буде припремљено и постепено од нижих узиђе ка вишима. Постоји и други разлог,

Рођење Мајке Божје

узвишенији и божанскији од овога. Природа је освојена благодаћу и стоји с трепетом, не усуђујући се да прва крене. Пошто се, дакле, од Ане имала родити Богородица Девојка, зато се људска природа не усуђиваше да прехитри плод благодати него је остала бесплодна док благодат не произрасте плод. Јер требаше да буде прворођена она која ће родити *Прворођенога све твари, у Кома све постоји*.

Из светоотачке ризнице

О блажени супрузи Јоакиме и Ано, вама је дужна свеколика творевина, јер је кроз вас принела Дар Творцу, преузвишенији од свих других – часну Матер, једину достојну Саздатеља! О свеблажено бедро Јоакимово, из кога произиђе семе пречисто! О предивна материцо Анина, у којој постепеним додавањем узрасте и, уобличивши се, роди се Дете пресвето! О утробо која си носила у себи живо Небо, пространије од небеског свепространства! О гумно које си принело Руковет животворне пшенице, као што Сâм Христос негде рече: „Ако зрно пшенично паднувши у земљу не умре, онда једно остане.” О груди које су дојиле ону која је отхранила Хранитеља света! О чуда над чудима!

Но, како ћу наставити даље? Не могу издржати задовољство; освојен сам чудесима, преодушевљен постах од љубави. Нека победи љубав, нека страх одступи, нека пева лира Духа Светог: „Нека се радују небеса и нека се весели земља!” Данас се двери нероткиње отварају и рађа се девичанска Двер божанска из које ће и кроз коју ће Бог, Који је оностран свим бићима, ући *телесно у васељену*, сходно апостолу Павлу, слушаоцу неизречивих речи.

Данас из корена Јесејева произрасте Младица из које ће произићи свету Цвет бо-

гоипостасни. Данас од земљане природе Небо на земљи саздаде Онај који је некада од вода створио и на висину уздигао свод небески. И заиста је ово Небо од онога много чудесније и божанскије, јер Онај Који је на ономе сунце створио, из ове се рађа као Сунце правде.

Данас Син дрводељин, моћна Десница Бога Вишњег, наоштрив Духом Светим као прстом Својим отупелу секиру природе наше, начини себи живу Лествицу, чија се основа на земљу ослања, а врх њен је до самог неба. На њој Бог почину, као што јој и Јаков праобраз виде, и преко ње Бог непреходно сиђе, боље рећи спусти се снисходљиво и „на земљи се јави и са људима поживе”. Јер то је Његов силазак, и снисходеће понижење, и на земљи живљење и дато људима на земљи познање Његово.

На земљу се ослања духовна Лествица – Дјева, јер има своје рођење са земље, а глава је њена на небу. Јер сваке жене глава је муж, а њој, пошто мужа не позна, глава јој би Бог и Отац, Који Духом Светим изврши договор и као духовно семе божанско посла Свога Сина и Логоса, Свемоћну Силу Своју. Јер, благовољењем Оца, не од сједињења природног него од Духа Светог и Марије Дјеве, натприродно и непроменљиво *Логос постаде Тело и усели се у нас*.

Свети Јован Дамаскин, *Беседе*,
Требиње – Врњци 2002, стр. 273 – 277.

О АВИ МАКАРИЈУ ЕГИПАТСКОМ

19. Упиташе неки аву Макарија:

– Како треба да се молимо?

Старац им рече:

– Нема потребе да говоримо многе речи већ да пружимо своје руке и да кажемо: „Господе, како желиш и како знаш, помилуј!” А када навали борба: „Господе, помози!” А Он зна шта нам је на корист и чини нам милост.

20. Рекао је ава Макарије:

– Ако у тебе понижење буде као хвала, сиромаштво као богатство, а немаштина као изобиље, нећеш умрети. Јер немогуће је онемо ко исправно верује и поступа са благочешћем да допадне нечистоће страсти и демонске прелести.

21. Рече ава Мојсије ави Макарију у Ски-ту:

– Желим да живим у молитвеном тиховању, а браћа ми не допуштају.

А ава Макарије му вели:

– Примећујем да си ти меке природе и не можеш да одагнаш брата од себе. Ако желиш да живиш у тиховању, пођи у пустињу, у Петру, и тамо ћеш наћи мир.

И учини он тако и нађе себи спокоја.

22. Посети један монах аву Макарија Египатског, па му каже:

– Аво, реци ми поуку о томе како да се спасем.

А старац вели:

Разговор светогорских монаха

Старечник

– Пођи на гробље и грди умрле.

И отишавши, монах стаде да их грди и да баца камење на њих. Па, вративши се, исприча то старцу. А овај му вели:

– Јесу ли ти ишта рекли?

Он рече:

– Не.

Старац му вели:

– Пођи опет ујутру и похвали их.

И поново отишавши, монах стаде да их хвали говорећи:

– Апостоли свети и праведници!

Па дође старцу и рече му:

– Хвалио сам их.

Овај му вели:

– И нису ти ништа одговорили?

Монах рече:

– Не.

Старац му вели:

– Видиш ли колико си их вређао и ништа ти нису одговорили, и колико си их хвалио и опет ти ништа нису одговорили. Тако и ти, ако желиш да се спасеш, буди мртав као ови умрли – немој имати на уму ни неправду ни славу људску и моћи ћеш да се спасеш.

23. Путујући једном приликом по Египту, ава Макарије чује једно дете како каже својој мајци:

– Мајко, један богаташ ме воли, а ја га мрзим, а један сиромаш ме мрзи, а ја га волим.

Чувши то, ава Макарије се задиви. А браћа га упиташе:

– Шта значе те речи, аво, које су те задивиле?

А старац им вели:

– Заиста, наш Господ је богат и љуби нас, а ми не желимо да га слушамо; а наш непријатељ, ђаво, сиромаш је и мрзи нас, а ми волимо његову нечистоћу.

24. Молио га је ава Пимен, уз много суза:

– Поучи ме како да се спасем!

А старац му одговори:

– То што тражиш је сада далеко од монаха.

25. Рече ава Исаија ави Макарију:

– Кажи ми неку поуку!

А старац му вели:

– Избегавај људе.

Ава Исаија упита:

– Шта значи избегавати људе?

А старац му рече:

– Значи седети у келији и оплакивати своје грехе.

26. Причао је ава Пафнутије, ученик аве Макарија, како је замолио старца и рекао:

– Реци ми неку поуку!

А овај му каза:

– Немој никоме нанети зло нити икога осуђивати! Тоба се држи и бићеш спасен!

27. Рекао је ава Макарије:

– Немој ноћивати у келији монаха који је на лошем гласу.

28. Посете једном браћа аву Макарија у Скиту и не нађу у његовој келији ништа осим прљаве воде. Па му веле:

– Аво, дођи горе у село да те угостимо!

Старац им рече:

– Знате ли, браћо, ону пекару у селу?

Одговорише му:

– Да.

Старац им рече:

– И ја је знам. А знате ли имање онога човека, где избија поток?

Одговорише му:

– Да.

Старац им вели:

– И ја га знам. Па када нешто хоћу, ви ми нисте потребни него сâм доносим себи што ми је потребно.

29. Говорило се да ава Макарије, када би му неки монах долазио са страхом, као светитељу и великом старцу, он ништа не би говорио. А када би му неки монах, да би га понизио, рекао:

– Аво, када си био камилар, па када си крао со и продавао је, јесу ли те тукли чувари?

Када би му неко тако говорио, са радошћу му је одговарао на питања.

Старечник, Беседа, Нови Сад 2020, стр. 231 – 236.

Протојереј Петар Бикар: ВЕЛИКИ КРСТ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕНЕ ОПШТИНЕ У ПИВНИЦАМА

Године 1846. благочести-ви православни житељи Пивница подигли су велики, камени, црвеномермерни крст, што се види по натпису на њему. Крст је првобитно постављен у центру села. Међутим, од 1910. године почиње да се говори о његовом премештању са тога места. У *Записнику Црквене општине пивничке број 16*, са седнице одржане 30. маја / 12. јуна 1910. године, забележено је како „Лазар Бељански предлага Скупштини да се посаветују шта да се ради са *крстом што је насред села*, пошто се гради калдрма, те се баш поред крста мери, тако да се мора пренети са досадашњег места”. Скупштина после саветовања решава да се умоли пречасна Конзисторија да на меродавном месту поради да се „*крст који се насред села налази* не премешта, пошто је ионако трошан, те се је бојати да се не искрха, а пошто је сокак ионако широк, те има места и поред њега за калдрму”. Из овога видимо да часници тадашње Црквене општине пивничке нису били сагласни да се крст премешта. После више од годину дана, у *Записнику Црквене општине пивничке број 43*, са седнице одржане 28. августа / 10. септембра 1911, „председник извештава да је позват да *крст насред калдрме на раскрићу* код Вјенка Миркова има преместити из разлога што смета путу. Решено је пренети на парашки друм код Ђоке Пркосовца Јароша.” Крст је, дакле, ипак морао бити пренет. Могуће је да је у току времена крст поново враћен насред села Пивница, после ослобођења, 1918. године,

Велики крст у Пивницама

мада тај податак није пронађен у записницима седница, јер 1941. године свештеник Милош Смољановић (службовао у периоду 1940 – 1944), тадашњи парох пивнички, сведочи да велики камени крст стоји на „главном раскрићу од давнина”.

Почетком Другог светског рата, окупаторска војна власт у многим местима, не само у Бачкој већ и у другим областима, уклањала је све оно што је српско, а посебно велике крстове, који су, пре свега, били и остали знак и

Из летописа

обележје Православља. Тако се догодило и у Пивницама одмах у почетку окупације. Године 1941. месна политичка општина и мађарске војне власти обавестили су Црквену општину да „крст, који се налази на каменом путу, због ометања саобраћаја мора бити уклоњен”. Свештеник Милош и тадашњи часници привременог Поверенства Црквене општине пивничке покушали су тада, као и више пута пре тога, да умоле окупационе власти да се крст не помера, јер он ту стоји од давнина, као и из бојазни да се не би распао при преношењу, али у томе, нажалост, нису успели. Капетан командант је изјавио „да је он добио наређење да се тај крст уклони и да се то мора извршити, а да ће он као стручњак – инжењер – лично водити надзор рада приликом вађења и постављања тог каменог крста”. Поверенство је тада донело одлуку да се крст „постави пред портанска врата са северне стране између двореда липа. Када крст буде постављен записнички ће се констатовати и осветити” (*Записник Црквене општине пивничке број 26 из 1941. године*). Велики крст је, по обећању поменутог мађарског капетана, раднички мађарски батаљон пренео и поставио, и то бесплатно. Црквена општина је имала, том приликом, трошкова само око поправке и преноса оgrade око крста, као и поводом његовог освештања, које је савршено 15. јуна исте 1941. године, у присуству свих чланова Поверенства и мештана Пивница. Пошто Црквена општина пивничка није на време обавестила Епархијски управни одбор о овом преношењу, а тражила је одобрење за издатке око преношења, а што је касније накнадно учињено, скренута јој је пажња шта је све требало поводом тога учинити: „Из поднеска тамошње Црквене општине број 137, од 26. јуна 1941, којим се тражи одобрење издатака за пренос крста, види се да је камени крст уклоњен са досадашњег места. Упозорава се парох старешина да му је дужност била, пре извршења, известити надлежног Архијереја, те замолити како благослов за преношење освећеног крста тако и за разрешење светости места са кога се крст уклања.”

Наредне, 1942. године, свети владика Иринеј (Ћирић), тадашњи епископ бачки, упутио је свој акт као поверљив, под бројем 472, од 17/4. јуна исте године, свим управама парохија под предметом *Извештај о православним крстовима*, у коме се тражи „извештај о томе: да ли је тамошњи српски православни крст који се налази на видном месту уклоњен и, ако је уклоњен, по чијем је наређењу то учињено и зашто? Ако није уклоњен, да ли се тражи да се уклони, ко тражи и зашто?” Свештеник Милош Смољановић је већ наредног дана одговорио углавном све што је претходно наведено, посведочивши још једампут да је „крст премештен без нашег пристанка... На нашу молбу нам је од стране капетана и од стране ондашњег бележника месне политичке општине усмено одговорено да се крст свакако мора преместити јер смета саобраћају и јер је то наређење више војне власти”.

Од тада, па до 2019. године нису чињени већи и важнији радови на великом крсту и он је, нажалост, доспео у веома лоше стање. Постојала је намера педесетих и шездесетих година прошлога века, као и почетком 21. века, да се крст пренесе у порту, али то није учињено. Благочестиви парохијани парохије пивничке, породица Будимира Драгичевића, у потпуности је обновила овај православни велики крст у Пивницама и ограду око њега, са стазом и осветљењем. Својим великим добровољним прилогом, у години обележавања осам векова аутокефалности Српске Православне Цркве, учинили су да овај крст поново буде видљиви сведок Господњег Страдања и Васкрсења, којим нас Он чува и благосиља, као и све житеље Пивница. Премештан од непријатеља „крста са три прста”, делећи историјску судбу потомака оних који су га подигли, често заборављан и од нас самих, у сенци столетних липа, сада крсноваскрсно обајсава све нас који смо му се вратили и преко њега исповедили своју веру у Христа Бога нашега, а коју су имали и наши преци, подигавши овај крст пре сто седамдесет и шест година.

Портрети говоре

Протојереј-ставрофор Бранко Ђурчин: Др ПЕТАР МИКИЋ – БРАЦА (1925 – 2011)

Др Петар Микић – Браца, лекар-педијатар, рођен је у Сремским Карловцима 1925. године. Основну школу и шест разреда гимназије завршио је у родном месту. Његов отац, прота Глигорије Микић, био је чувени катихета Карловачке гимназије о коме су у својим аутобиографијама Борислав Михајловић Михиз и Вељко Петровић писали као о „најдаровитијој личности Српске Православне Цркве између два рата”. Одрастао је у свештеничкој породици у близини Саборног храма у Сремским Карловцима, где је имао прилику да, као дете, из прве руке упозна велике јерархе и духовнике Српске Православне Цркве и Руске Заграничне Цркве. Често је причао о томе како је чтецирао на светим архијерејским Литургијама блаженопочившем патријарху Варнави (Росићу), који је резидирао у Сремским Карловцима док се градио Патријаршијски двор у Београду. У лето 1941. је од усташа са породицом интерниран у логор Цапраг крај Сиска, а затим су протерани у Србију. У Смедеревској Паланци је, по завршетку гимназије, матурирао 1943. године. После рата, у Београду је студирао медицину и дипломирао 1953. године.

Као млад лекар опште праксе радио је у Сремској Каменици, Лединцима и Раковцу, а повремено у Сиригу и Сремским Карловцима. Специјализовао је педијатрију у Београду 1961. године. Као специјалиста радио је у Новом Саду, у Основној дејој заштити Дома здравља. Стекао је велики углед у граду као пожртвован и неуморан педијатар са великим знањем и искуством, водећи бригу о здрављу својих малих пацијената.

Брачни пар Олга и Петар Микић (Нови Сад, 2008. године)

Од 1972. налазио се на дужности начелника службе, а потом – од 1986. до 1990. године, када је пензионисан – био је директор Службе за здравствену заштиту мајке и детета Дома здравља „Нови Сад”.

Учествовао је у едукацији медицинских кадрова, као и специјализаната педијатрије, добивши звање вишег научног сарадника Медицинског факултета Универзитета у Новом Саду. Као један од водећих српских педијатара, аутор је или коаутор преко седамдесет стручних радова из области педијатрије, историје медицине, организације здравствене заштите, исхране, инфективних болести,

Портрети говоре

раста и развоја деце. Његов најобимнији рад носи наслов *Наталитет и морталитет деце у Новом Саду у 19. и 20. веку* (1986).

Године 1989, у издању Матице српске је објављена његова књига *Записи о рађању и умирању деце у Новом Саду и Војводини током 19. и 20. века. У Медицинском прегледу* (9 – 10/1972) објављен је његов рад о раним траговима о вакцинацији против великих богиња на нашем тлу, док је у *Зборнику о иришкој куги* (1997) објавио прилог „Куга, велика морија човечанства”.

Био је члан Српског лекарског друштва, Удружења лекарâ Војводине, Патроната за друге Срба привредника, Управног одбора Матице српске. Биран је за сталног члана-сарадника Матице српске, као и за члана Редакционог одбора Матичиног *Српског биографског речника*. Био је почасни председник Актива лекарâ Сремских Карловаца од 2008, када је основан у оквиру Подружнице Друштва лекара Војводине – Српског лекарског друштва Нови Сад. Добитник је *Октобарске награде Новог Сада* (1975), захвалнице поводом обележавања стогодишњице Српског лекарског друштва (1972) и дипломе УНИЦЕФ-а. На иницијативу родитеља његових пацијената, додељен му је Орден заслугâ за народ са сребрним венцем.

Све ово наводимо у циљу да се никада не заборави да су постојали лекари који су били тако хумани, стручни и предани свом послу. Др Петар Микић био је истински пожртвован, стручан, добронамеран, угледан, а, пре свега, одан својој Цркви и вери православној. Био је дугогодишњи члан Патријаршијског савета Српске Православне Цркве и Епархијског савета Епархије бачке. Новосађани га памте да је у свако доба дана и ноћи чинио кућне посете болесној деци без било какве надокнаде.

Био је ожењен Олгом, рођеном Димитријевић, историчаром уметности. Школовала се у родном граду Београду, где је и дипломирала на Филозофском факултету. Цео радни век, од 1953. до пензионисања 1989. године, провела је у Галерији Матице српске у Новом Саду. Од 1983. до одласка у пензију била је управница Галерије Матице српске. Посебно се бавила српским сликарством 18. и 19. века на подручју некадашње Карловачке митрополије. Посебан допринос је давала кохерентности и обухватном прегледу новије српске уметности и њеним менама током поменутих векова. Припремила је више тематских и монографских изложби, објавила је и већи број других радова о српској уметности у *Зборнику за ликовне уметности Матице српске*, *Раду војвођанских музеја*, *Грађи за проучавање споменика културе Војводине*, *Сентандрејском зборнику САНУ*, *Раду Матице српске*, *Свескама Друштва историчарâ уметности Србије*, *Свескама за уметност Матице српске*, музејском часопису *Спона* и у другим научним часописима.

У Матици српској је била стални члан сарадник, дугогодишњи члан Одбора Одељења за ликовне уметности, а сарађивала је и у *Српском биографском речнику*. Добитник је многих награда и низа признања.

Петар Микић – Браца упокојио се 5. септембра 2011. године, у осамдесет седмој години живота. Сахрањен је 6. септембра 2011. године на Чератском гробљу у Сремским Карловцима. На опелу је чинодејствовало осам свештеника, уз присуство породице, синова Ивана и Душана и великог броја Новосађана и Карловчана, поштовалаца личности и дела овог великог лекара и добротвора своје Цркве и свога народа.

Издавачка делатност

Презвитер др Милан Бандобрански: ЖИТИЈА НОВОПРОСИЈАВШИХ СВЕТИТЕЉА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

**(Житије светог Иринеја Ћирића, епископа бачког, исповедника вере, приредили Ђакон Мирослав Николић и Ђакон Лазар Ђачић, Беседа, Нови Сад 2022, стр. 30;
Свети мученици бачки, приредио протојереј Владан Симић, Беседа, Нови Сад 2022, стр. 42)**

Поводом свечане канонизације светог Иринеја (Ћирића), епископа бачког, исповедника вере, и светих мученика бачких, који су на овогодишњем редовном мајском заседању Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве прибројани лику светих, у издању *Беседе*, издавачке установе Епархије бачке, објављене су две књиге посвећене новопросијавшим светитељима – *Житије светог Иринеја (Ћирића), епископа бачког, исповедника вере* и књига *Свети мученици бачки*.

Читаоци ових новообјављених дела имају прилику не само да се упознају са детаљима из живота светог владике Иринеја (Ћирића) и Бачких мученика него, пре свега, да се надахњују њиховим светлим примерима истинског и непоколебивог сведочења вере у Христа, и то по цену страдања и полагања сопственог живота ради задобијања живота вечнога, како су то чинили ранохришћански мученици и светитељи током злогласних прогона хришћана у првим вековима.

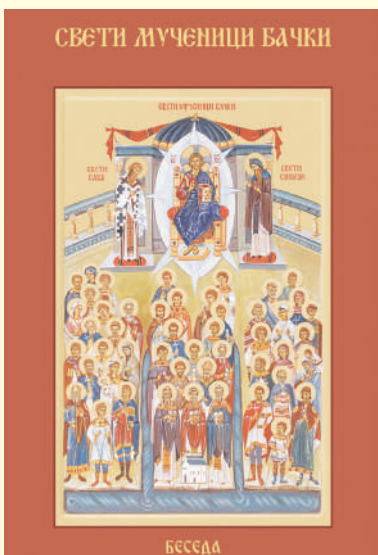
Житије светог владике Иринеја осветљава све аспекте овоземаљског живота великог мужа Српске Православне Цркве – од његовог рођења, школовања, монашења и рукоположења у ђаконски и презвитерски чин, до избора за Епископа тимочког, управљања повереном му Епархијом тимочком, а потом и Епархијом бачком, приказа његове богословске делатности,

мисионарског рада у Бачкој и у тадашњој Прикарпатској Русији, његовог залагања за спасавање деце из логора у Шарвару и за престанак злочиначког Погрома у Бачкој од 1941. до 1944. године над повереном му паством, али и свих потоњих страдања којима је био изложен показујући се свагда мудрим архијерејем Цркве Христове и непоколебивим исповедником вере. Текст *Житија* веома упечатљиво осветљава светог владикау Иринеја као преданог епископа, изузетног богосло-

ва Цркве, пожртвованог духовног пастира и мисионара на свим пољима црквеног живота, културног делатника, али, поврх свега, као *доброг и верног слугу Божјег*, који је своје многобројне духовне дарове и таланте од Бога му дароване непрекидно умножавао у славу Божју, како би их умножене достојно предао Дародавцу свих добара. У његовом житију се

потврђује чињеница да истинско богољубље подразумева и истинско човекољубље према свакоме, будући да је сваки човек створен по икони и подобију Божјем, а то човекољубље подразумева и пожртвованост за свакога. *Житије светог Иринеја (Ћирића)* нас уверава да све што је он током младости усвајао и примао у своје срце – првенствено молитвеним и подвижничким животом, али и изучавањем богословља и других наука – касније је и изнедрио из себе делатним врлин-

Издавачка делатност

ским и јеванђелским животом. У том смислу дивни пример живота светог владике Иринеја, поред осталог, сведочи савременим нараштајима и о томе да богословље увек мора бити утемељено у делатној, практичној примени свега онога што нам Сâм Бог објављује кроз Своју реч, посведочену у Светом Писму, како би било плодносно. Другим речима, лик светог Иринеја нас подсећа да богословље и живот у Цркви уопште подразумева етос врлинског, јеванђелског, литургијског, светотајинског, али и подвижничког живота, на који смо сви призвани без обзира на улогу и место које имамо Цркви. На крају, текст *Житија* нам јасно указује на светог Иринеја као аутентичног сведока љубави Христове, какви су били сви светитељи Цркве Божје. Према речима Његове Светости Патријарха српског г. Порфирија, у светом Иринеју Исповеднику сабрано је мноштво врлина, а у то нас недвосмислено уверава управо његово *Житије*. Иако његова земаљска кончина није била истоветна са кончином мученика бачких, који су у дословном смислу својом мученичком крвљу задобили непролазни мученички венац, и он је истим тим венцем овенчан, како због многобројних страдања која је претрпео ради Господа и Цркве, али и ради своје пастве, тако и због истрајног сведочења Христа у овој свету, што јесте суштина етоса мучеништва.

На тај етос нас нарочито подсећа и нова књига *Свети мученици бачки*, која, по сведочанствима о мученичком страдању невиног српског православног свештенства и народа током Погрома у Бачкој од 1941. до 1944. године, одише истим духом којим су писана житија ранохришћанских мученика. У том броју светих мученика бачких налазе се многобројна невино пострадала деца, одојчад, па чак и neroђене бебе, али и жене, немоћни старци и старице, као и многобројни зрели и радно способни мушкарци. Међу њима је било и шеснаест свештенослужитеља Епархије бачке, које данас прослављамо као свештеномученике, а који су се показали истинским пастирима Цркве Христове и то су потврдили својим мученичким страдањем у Погрому, не остављајући у тим стравичним моментима

своју паству која им је била поверена. Напротив, ова књига нас уверава да су управо ови свештенослужитељи били међу првима који су своје животе положили током Погрома у Бачкој само због тога што су били угледни свештеници Српске Православне Цркве, а као такви су били и истински узор својим парохијанима у хришћанском животу, али и по непоколебивој и истрајној вери у Господа, све до смрти. Књига *Свети мученици бачки* сведочи о томе да су страдања која су ови новопросијавши светитељи наше Цркве претрпели, по стравичним начинима мучења и погубљења, једнака не само са страдањима којима су били изложени ранохришћански мученици него и са многобројним злочинима који су вршени над српским народом по злогласним логорима у тадашњој Независној Држави Хрватској, али и на другим местима мученичког страдања нашег рода. Ова књига нас подсећа да је и Бачка, као и други крајеви у којима су одувек живели и данас живе православни Срби, натоплена мученичком крвљу наших светих предака, који су наши молитвени заступници пред Господом. Читајући ову књигу постајемо свеснији чињенице да смрт нема последњу реч у људском постојању него да после страдања и Крста следи Васкрсење и прослављење у непролазној слави Божјој. Том непролазном славом су прослављени и свети Иринеј, епископ бачки, исповедник вере, и свети мученици бачки, као и небројено мноштво других, знаних и незнаних светих Божјих угодника.

Житије светог Иринеја (Ђирића), епископа бачког, исповедника вере и књига *Свети мученици бачки* својим садржајем надахњују читаоце да – гледајући на примере новопрослављених светитеља – свагда, а посебно у тренуцима тешких искушења и страдања, имају на уму богооткривену истину да је Христос *Пут, Истина и Живот* (Јов. 14, 6); да смо сви призвани да том истином живимо и сведочимо је пред другима, без обзира на то какве ће бити реакције *света који у злу лежи*; да сви имамо призив да, преображавајући себе, преображавамо и друге, а тиме и исти тај *свет који у злу лежи*, чинећи га, уз благодат Божју, местом пројаве љубави Божје, а не местом греха, зла и страдања.

Из школске клупе

Пред иконом Светог Саве

Пред икону једну стадох,
Коленима пред њу падох,
Пред икону школске славе,
Пред икону Светог Саве!

Мило му лице, плаве очи,
Сузом, низ образ мироточи,
Моли се Сава Богу строго,
Да буде још верних, много, много!

Кандило над главом светом,
Замирише рајским цветом,
Обасја лице славе,
Обасја лице Светог Саве.

Молим се Светом Сави,
Да ме од свакога зла избави,
И да погледа сузне очи моје,
Што пред иконом његовом стоје.

Брада твоја, дуга, седа,
Међ' Србе нек заведе реда,
Да не буде више греха,
И да увек буде смеха.

И као што Гаврило донесе Благовест,
Подај нам, Саво, покајање и исповест,
Подај спасење српском роду,
И моли се за нас грешне Богу.

Нисам достојна ни лице ти погледати,
Молим ти се подај ми благодати,
Исцели све моје ране,
Да душа ми чиста пред Христа стане.

Да ме не буде срамота на Суду,
Подај ми труд, једнак твоме труду,
Научи Србина да тебе слуша,
Не дај злу да га куша.

Из школске клупе

Дат ти је од Господа сваки дар,
Помоли се, Саво, за Хиландар,
И, држећи своју бројаницу,
Помоли се и за Студеницу.

Миро твоје нека залије цвет,
Суза твоја нека обгрли свет,
И нека нас твоја три прста,
Осене знаком Часнога Крста.

Речи твоје нека у мени брује,
Поруке твоје нека струје,
Научи ме смирењу и слози,
Свети Саво, мени помози!

Помоли се, Саво, Господу за мене,
Помоли се да цвет не увене,
Помоли се за мајку и дете,
Молитву нека узнесу усне твоје свете.

Нека молитва моја стигне до твог уха,
Док песмом славим Оца и Сина и Свето-
га Духа,
Не замери ми што грешна бејах,
Док молитву пред те сејах.

Нека ме икона твоја прати,
У посету нек' ми сврати,
Нека ме заклони твоја рука,
Да ме напусти свака мука!

Храм што име твоје носи,
Тиме се врло поноси,
И сва деца славу славе,
Пред иконом Светог Саве.

Пред иконом твојом вичем,
Пред иконом твојом кличем,
И сви се Срби свима хвале,
Иконом Светог Саве.
Лик твој нека засија,
И мати твоја Анастасија,
Нека молитву узнесе чисту,
У сусрет пречистоме Христу.

И мошти твоје, што тихо спију,
Нека миром својим обавију,
Нас грешне што те славимо,
И што име твоје хвалимо.

Нека икона твоја снажно блиста,
Кад изиђеш пред лице Христа,
Кад одеш код светог Симеона,
Нека звучно запевају звона!
И сада си вечан на небу, оче,
Монаше и српски творче,
Црква те пева, земља те слави,
Ускликнимо с љубављу Светитељу
Сави!

Анастасија Цветковић, II разред
Гимназија „Светозар Марковић”, Нови Сад

Актуелности

Празник Усековања главе светог Јована Крститеља у Саборном храму у Новом Саду

У недељу, 29. августа / 11. септембра 2022. године, на празник Усековања главе светог Јована Крститеља, на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду началствовао је Његово Преосвештенство Епископ бачки г. Иринеј. Епископу бачком су саслуживали Његово Преосвештенство Епископ мохачки г. Дамаскин, као и свештеници Саборног храма и новосадски ђакони.

Епископи Иринеј и Дамаскин пред крај
свете Литургије

У беседи после прочитаних јеванђелских одељака, Преосвећени владика Иринеј је, између осталог, рекао: „Последњи и највећи међу пророцима Божјим који су послани да поуче, да опомену, да позову на покајање, да пробуде дубоко учмалу савест људи, био је управо свети Јован. Он се назива великим

пророком будући да је последњи од старозаветних пророка и први од новозаветних. Назива се Претечом Господњим, јер је најављивао Христов долазак, Његову богочовечанску Личност. Зато је он мост између Старога и Новог Завета. Он као пророк старозаветног доба најављује ново доба Царства Божјега, Нови Завет Христов. Не само што као Претеча најављује Христа него је он и Крститељ који најпре крштава људе, припремајући их кроз покајање за сусрет са Спаситељем, Који долази да спасе свет у Име Господње. Он је био удостојен да крсти и Самога Господа, иако Спаситељу није било потребно људско крштење. Али, како Сâм Господ каже, то крштење је било потребно да би се испунила свака правда Божја. Свети Јован је на одређени начин и први јеванђелист Новог Завета. Он није ни усмено ни писмено излагао Јеванђеље, али је Господа Исуса Христа сведочио исто тако убедљиво и непосредно као и потоњи јеванђелисти свете Цркве. Он је и први мученик новозаветне Цркве – страда за Христа иако ни Христос још тада није био страдао. Он је и велики молитвеник, подвижник; живи у пустињи скромно и смирено, свдећи своје телесне и душевне потребе на минимум свих минимума. Таквим животом је мало ко живео у историји.”

У Успенском храму у Новом Саду одржано предавање о светим новомученицима бачким

У навечерје Патрона Епархије бачке, у недељу, 5/18. септембра 2022. године, у Успенском храму у Новом Саду, у молитвеном присуству Епископа осечкопољског и барањског г. Херувима, служено је вечерње богослужење.

После вечерњег богослужења одржано је предавање у оквиру *Госпојинских дана* при Успенском храму, на тему „Новојављени свети мученици новосадски, шајкашки и бачки”. О светим мученицима бачким говорили су мр Петар Ђурђев, директор Историјског архива Града Новог Сада, и протојереј Владан Симић, секретар Епархије бачке.

Актуелности

Протојереј Владан Симић и мр Петар Ђурђев

На почетку сабрања присутнима се обратио протојереј Жељко Латиновић, настојатељ Успенског храма, који је представио уважене предаваче и указао на значај теме предавања.

У првом делу предавања мр Петар Ђурђев је говорио о страдањима невиног цивилног становништва у злогласном Погрому у Бачкој, обраћајући посебну пажњу на саму методологију извршења масовног злочина.

У другом делу предавања протојереј Владан Симић је изнео нека од најпотреснијих сачуваних сведочанстава о злочинима над православним свештенством и верним народом пострадалим у Погрому у Бачкој – данашњим светим новомученицима бачким – нагласивши да су та страдања била истоветна са страдањима српског народа у тадашњој Независној Држави Хрватској. На самом крају предавања прота Владан је закључио да је неопходно свагда чувати свест о томе да су – у контексту оваквих страдања каква су била у Погрому у Бачкој од 1941. до 1944. године – жртве увек победници у односу на злочинце, што потврђује пример новопросијаваних мученика бачких, који свима нама треба да буде утеха и подстрек у данашњим временима нових страдања кроз која пролази наш народ.

У манастиру Бођанима прослављен Патрон Епархије бачке

У понедељак, 6/19. септембра 2022. године, у Световаведењској обитељи манастира Бођана свечано је прослављен Патрон Епархије бачке – Чудо светог архангела Михаила у Хони (Колоси).

На светој архијерејској Литургији начелствовао је Његово Преосвештенство Епископ осечкопољски и барањски г. Херувим, уз саслужење Његовог Преосвештенства Епископа мохачког г. Дамаскина, као и свештенства и ђаконства Епархије бачке.

У току свете Литургије, по благослову Његовог Преосвештенства Епископа бачког господина др Иринеја, Преосвећени владика Дамаскин је одликовао правом ношења напрсног крста протојереје Бору Видовића и Дојчина Стојановића.

Света Литургија о Патрону у манастиру Бођанима

У чин протојереја произведени су протонамесници: Саво Николић, Петар Ђукић, Бранислав Спасојев, Бранислав Шијачић, Петар Бикар, Јован Кисин, Мирослав Тронковић, Драган Штевић, Никола Темеринац, Срђан Нешић и Милан Узуров.

Чином протонамесника одликовани су презвитери: Зоран Регодић, Марко Бубуљ, Петар Пивнички, Лазар Мајсторовић, Бошко Маринков, Негослав Бељански, Драган Петров.

Актуелности

вић, Лео Малешевић, Владимир Марков, Иван Спасевски, Младен Глушац, Љубиша Човић, Илија Анђелић, Перо Анђелић, Даниел Кобиљски, Милош Петровић и Бориша Шањић.

По завршетку свете Литургије, освештани су славски дарови, после чега се верном народу обратио Преосвећени владика Херувим. Преносећи архијерејски благослов Његовог Преосвештенства Епископа бачког г. Иринеја, владика Херувим је поздравио све присутне и честитао братству манастира велики јубилеј – тристагодишњицу манастирског храма Ваведења Пресвете Богородице. У свом архипастирском обраћању владика Херувим је нагласио: „Данас нам је велика обавеза и велики задатак да сачувамо јединство нашега народа, да сачувамо породицу на првоме месту. Многе вредности у друштву су данас поремећене. Нажалост, данас су све учесталији покушаји да се све извитопери и постави у један контекст живота који је потпуно супротстављен животу Цркве. Међутим, Црква Божја увек громогласно, кроз молитве светих људи и кроз љубав свих нас који се сабирамо око ње, подсећа све нас да носити Крст Христов и сведочити Име Христово јесте наша велика обавеза, али уједно и велики благослов. Из те обавезе и благослова рађа се љубав, али и потврда оне љубави према нама ради које се разапео Господ Исус Христос, Који је увек са нама и Који је дошао да осмисли и дарује смисао целокупном свету, да пружи целокупном постојању једну другачију димензију. Дакле, неопходно је не да ми Христа профанизујемо и стављамо у димензије које нама одговарају већ искључиво да – следећи пут Јеванђеља – покушавамо да схватимо живот на начин како је кроз Јеванђеље остварен, али и посведочен животом светих Божјих људи. То јесте трновити пут који нимало не одговара овом свету и не одговара смислу света и века у којем живимо, али сигурно нас враћа у праве димензије живота и осмишљава живот на јеванђелски начин,

онако како је то посведочено много пута у животима светих Божјих људи, где свако искушење јесте ново рађање, где је свако искушење ново васкрсавање за Христа.”

Верном народу се потом обратио и Епископ мохачки Дамаскин, који је заблагодарио владици Херувиму, али и свим верницима који су, упркос хладном и кишовитом времену, са љубављу молитвено учествовали на светој Литургији.

Благољепије празничне Литургије украсили су чланови хора Школе црквеног појања при Црквеној општини новосадској „Свети Јован Дамаскин”, под руководством чтеца и појца Филипа Поповића, као и чланови црквеног хора „Свети Јован Крститељ”, под руководством професора музике госпође Снежане Жујић. Светој архијерејској Литургији присуствовао је верни народ из многобројних места Епархије бачке.

Литургијско сабрање у Светоархангелском манастиру у Ковиљу

Епископ мохачки Дамаскин причешћује верни народ

У недељу пред Воздвижење Часног Крста, 12/25. септембра 2022. године, Његово Преосвештенство Епископ мохачки г. Дамаскин служио је свету Литургију у Светоархангелском манастиру у Ковиљу, уз саслужење свештенства и ђаконства Епархије бачке.

Актуелности

Беседећи после прочитаног јеванђелског зачала, Епископ мохачки је истакао: „Христос је био безгрешан и Он није страдао због Свога греха него зато што је узео на Себе грех свакога човека. Зато, драга браћо и сестре, верујемо да свако ко верује у Њега неће пропасти него ће задобити живот вечни. Бог је из љубави дошао у овај свет и из те љубави Господ и одржава овај свет у постојању. Ту и такву љубав и ми треба да имамо у овом животу. Сваки човек би требало да буде богољуб, тојест онај ко истински љуби Бога у своме животу, али би истовремено требало да буде и братољуб, јер се та љубав према Богу пројављује кроз љубав према ближњем. Јер, како можемо рећи да љубимо Бога ако не љубимо брата свога? Ми хришћани не можемо да живимо само због себе и да читав овај живот подредимо себи, јер Господ нас учи да свој живот треба да подредимо другоме и не само да речју волимо другога него кроз састрадавање са другим да покажемо нашу љубав.”

У току свете Литургије, Епископ мохачки Дамаскин је рукоположио вероучитеља Николу Ступара из Сомбора у ђаконски чин.

У Саборном храму у Новом Саду прослављен празник Воздвижења Часног Крста

На празник Воздвижења Часног Крста, у уторак, 14/27. септембра 2022. године, Његово Преосвештенство Епископ бачки г. Иринеј началствовао је на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду. Преосвећеном владици Иринеју су саслуживали Његово Преосвештенство Епископ мохачки г. Дамаскин, као и свештеници и ђакони Епархије бачке.

Беседећи после прочитаног јеванђелског зачала, Епископ бачки Иринеј је нагласио да је празник Воздвижења Часног Крста један од најзначајнијих празника посвећених Часном Крсту које прослављамо током године, али и сваке седмице. „Христос је Својим Крстом и Васкрсењем Победник смрти и Дародавац вечног живота. У тадашњој Римској Империји крст је био оруђе за извр-

Епископи Иринеј и Дамаскин са новорукоположеним свештеником Николом Ступаром и ђаконом Дамјаном Љујићем

шење смртних казни. На распеће на крсту осуђивани су они који су сматрани највећим зликовцима или преступницима. Међутим, та најстрашнија казна и оруђе њенога извршења – благодарећи Христовом искупитељском Крсту и спасоносном Васкрсењу – постају знак победе. Бог је у Личности Христовој постао Човек, не престајући да буде Бог, са једним јединим циљем – да спасе род људски од смрти, од греха, од робовања сатани. Тако је и оруђе за постизање тога циља било нешто што нико није могао да очекује и што противречи свакој овоземаљској логици. Зато апостол Павле каже да то што је пред Богом мудрост, пред људима је лудост. Стога није чудо што хришћани од самога настанка Цркве поштују и уздижу Часни Крст Христов, што му се клањају и што верују да кроз знак Крста Господ не само што нас подсећа на историју спасења, на Своје страдање ради нас и ради нашега спасења, него је то реално постао извор благодатне силе, начин на који се и ми приопштавамо и постајемо заједничари благодати Божје”, нагласио је Преосвећени владика Иринеј.

У току свете Литургије Епископ бачки Иринеј је у презвитерски чин рукоположио ђакона Николу Ступара, а Епископ мохачки Дамаскин је у ђаконски чин рукоположио ипођакона Дамјана Љујића, катихету из Новог Сада.

Светињама у походе

ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА БАЧКА
СЛУЖБА ЗА ПОКЛОНИЧКА ПУТОВАЊА

СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ

Путујте са благословом Цркве.

**Информације можете добити путем телефона
бр.: 064/12-93-616 и 021/526-068**

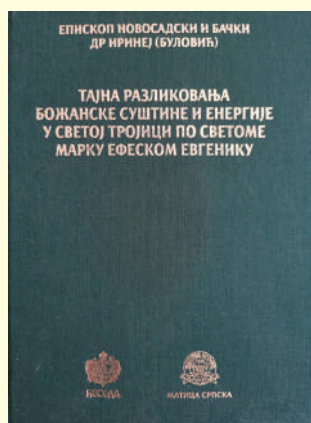
Нова издања

ДЕЛА СВЕТОГ МАКСИМА ИСПОВЕДНИКА

СВЕТИ ПОРФИРИЈЕ КАВСОКАЛИВИТ СВЕДОЧЕЊА

ТАЈНА РАЗЛИКОВАЊА БОЖАНСКЕ СУШТИНЕ И ЕНЕРГИЈЕ У СВЕТОЈ ТРОЈИЦИ ПО СВЕТОМЕ МАРКУ ЕФЕСКОМ ЕВГЕНИКУ

СВЕТИ ИРИНЕЈ ЋИРИЋ ЕПИСКОП БАЧКИ ИСПОВЕДНИК ВЕРЕ

СВЕТО ПРИЧЕШЋЕ – ЛЕК БЕСМРТНОСТИ

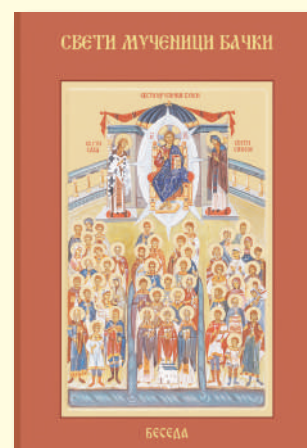
Епископ новосадски и бачки
др Иринеј (Буловић)

Епископ новосадски и бачки
др Иринеј (Буловић)

ПИТАМ СЕ

Свештеник Владан Симић

СВЕТИ МУЧЕНИЦИ БАЧКИ

На таласу Православља

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
ЕПАРХИЈА БАЧКА
ИНФОРМАТИВНА СЛУЖБА

www.eparhijabacka.info; e-mail: epbackainfo@gmail.com

„Циљ наше Информативне службе је да буде у служби
сведочења и ширења православне вере.”

Епископ бачки г. Иринеј

ПОМОЗИМО ИЗГРАДЊУ
ХРАМА У МАНАСТИРУ
ВАСКРСЕЊА ХРИСТОВА
НА СУНЧАНОМ БРЕГУ У КАЋУ

Жиро рачун 250-2010001105760-64 (Еуробанка, Нови Сад)